د کتاب نوم : ======= د نابغه ټاټوبی وپیژنه

لیکوال : ======ادریس ساحل صافی

ډالی : ======== زما ورور انجینر ذبیح الله صافی ته

Ketabton.com

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

Mon, Dec 7, 2020 17:27
• N 34°52'21.59328" E 71°8'48.81804"

کونړ ولایت پیژندنه

د کونړ ولایت غرنی سرحدي ولایت دی د افغانستان په ختیځ کې پروت دی چې شمال ته يې د نورستان ، سهيل (جنوب) ته يې د ننگرهار ، لويديځ ته يې د لغمان ولايتونه پراته دي.او په ختيځ کې د خيبر پښتونخوا سره (۱۷۵) کيلو متره گډه پوله لري.دکونړ ولايت (٤٣٣٩) کيلو متره مربع يا (١٦٧٥) ميله مساحت لري او جگوالی يی (۱۹۰٦) متره دی.او د سمندر د کچی٤٢٦٧ متره لوړوالي لری کونړ د (۷۱) تر (۷۰) درجو (۲۳) تر (٦) دقيقو (۲۸) تر (١٤)ثانيوختيځ طول البلد کې او (٢٤) درجو (٣٤) تر (۲۷) دقيقو (٢٤) تر (۱۳) ثانيو شمالي عرض البلد کې موقعيت لري
کونړ د کابل پوری ۲٤۰ کيلو متره اوږدوالې لري

کونړ نقشه

د کونړ بشری حالت

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

کونړ دافغانستان د زیات نفوس لرونکو ولایاتونو څخه دی چی تقریباً ۵۰۰،۰۰۰ اوسیدونکي لري، اکثره یې په کلیو او بانډو کې ژوند کوی.دکونړ ۹۵٪ په سلنه کې پښتانه او نور ۵٪ نورستانیان او پشه یان دي د کونړ ټول خلک مسلمانان دی .

د کونړ ولایت ولسوالی

کونړ ولایت په دوو برخو بر کونړ او کوز کونړ ویشل شوی دی او د مرکز په شمول (۱٦) ولسوالۍ لری
۱) اسد آباد ولسوالۍ [مرکز]
۲) بر کنړ ولسوالۍ)
۳) چپه دره ولسوالۍ)
٤) دانګام ولسوالۍ)
٥) پېچ دره ولسوالۍ)
٦) غازي آباد ولسوالۍ)
۷) خاص کنړ ولسوالۍ)
۸)مروره ولسوالۍ)
۹) نرنګ ولسوالۍ)
۱۰)ناړۍ ولسوالۍ)
۱۱) نورګل ولسوالۍ)
۱۲) څوکۍ ولسوالۍ)
۱۳) شیګل ولسوالۍ)
۱٤) سرکانړو ولسوالۍ)
۱٥)وټه پور ولسوالۍ)
۱٦)شلتن ولسوالۍ)
Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ټولو ولسواليو په لنډه توګه لاندې پېژندنه کوو

۱-اسعد اباد :

اسعداباد د کونړ ولایت مرکز دی،چې ۴۸۰ کیلو متره مربع مساحت لري ،د ۵۲ لویو او وړو کلیو لرونکی دی، چې ۱۳۳۴۴۵ تنه وګړي پکې ژوند کوي ، اسعداباد په چغسرای سره هم یادېږي، د اسعداباد ښار شمال ته د چغان په نامه یوه تاریخي غونډۍ ده ، چې د چغانیانو واکمني پکې تېره شوې او ډېر تاريخي ارزښت لري، دا ښار له طبعي پلوه ډېر ښکلی دی ،د ښار په منځ کې دپیچ درې سیند تېر شوی . دغه راز په بله څنډه کې یې د کونړ لوی سیند بهیږي .

۲-نرنګ ولسوالي:

دغه ولسوالۍ د اسعداباد سوېل ته د جلال اباد پر لویه لاره پرته ده، ۱۶۴ کیلومتره مربع مساحت او ۶۸ لوی او واړه کلي لري، چې د وروستیو معلوماتو له مخې، شاوخوا ۴۸۷۰۰ وګړي پکې ژوند کوي ، ډیری وګړي یې په کرنه او مالدارۍ بوخت دي.

۳-خوکۍ ولسوالي:

نوموړې ولسوالۍ داسعداباد سوېل ته د جلال اباد پر لویه لاره پرته ده، ۲۴۹ کیلومتره مربع مساحت او ۱۲۲ لوی او واړه کلي لري ، د وروستیو معلوماتو له مخې، شاوخوا ۵۴۷۲۵ تنه یې نفوس ښودل شوی، خلک یې په کرنه او مالدارۍ بوخت دي، غرنۍ سیمې یې ځنګلونه لري.

۴-نورګل ولسوالي:

دا ولسوالي هم د مرکز اسعداباد سوېل ته د جلال اباد پر لویه لاره پرته ده او د ننګرهار د ښېوې او د دره نور ولسوالیو سره ګډه پوله لري، مساحت یې ۳۶۷ کیلومتره مربع دی او ۸۷ لوی او واړه کلي لري ،شاوخوا ۵۳۱۷۰ تنه وګړي پکې ژوند کوي او زیات خلک یې په کرنه او

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

مالداري بوخت دي.
۵- خاص کونړ ولسوالي :
دغه ولسوالي د اسعداباد سوېل ختیځ لوري ته پرته ده ، ۳۳۷ کیلو متره مربع مساحت او ۶۶ کلي لري ،نفوس یې شاوخوا ۴۷۸۹۰ تنه اټکل شوی ، د ننګرهار شېوې ولسوالۍ او د ډیورنډ کرښې سره سرحدونه لري، خلک یې په کرنه او مالدارۍ کې بوخت دي.
۶- سرکاڼو ولسوالي:
دا ولسوالي هم داسعداباد په سوېل ختیځ کې پرته ده ، مساحت یې ۲۹۷ کیلومتره مربع دی ، ۸۳ کلي لري ، ۴۵۹۳۰ تنه نفوس یې اټکل شوی، ، خلک یې په کرنه او مالدارۍ بوخت دي، د ډیورنډ کرښې اود خاص کونړ او مرورې ولسوالیو او مرکز اسعد اباد سره سرحدونه لري.
۷- مرورې ولسوالي:
دغه ولسوالي د اسعداباد ختیځ ته پرته ده، ۱۵۹ کیلومتره مربع مساحت لري او ۴۳ کلي لري ، شاوخوا۲۶۸۵۰ وګړي پکې ژوند کوي ،سرحدي ولسوالي ده دډیورنډ کرښې او د سرکاڼو ولسوالۍ، مرکز اسعد اباد او شیګل ولسوالۍ سره سرحدونه لري.
۸- شیګل ولسوالي:
دا ولسوالي د مرکز اسعداباد ختیځ ته پرته ده ، ۹۵ لوی او واړه کلي لري، چې نفوس یې شاوخوا۵۷۳۷۰ تنه ښودل شوی،خلک یې په کرنه بوخت دي. پراخه ځنګلونه لري، مشهور جهادي قوماندان کشمیر خان د همدې ولسوالۍ اوسېدونکی دی.
۹-اسمار ولسوالي:
نوموړې ولسوالي هم داسعداباد ختیځ ته پرته ده ، ۹۱۰ کیلومتره مربع مساحت لري او ۴۷ کلي لري،د وروستیو معلوماتو له مخې یې نفوس

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاوخوا ۲۹۵۴۵ تنه اټکل شوی، خلک یې په کرنه او مالدارۍ بوخت دي. دا هم ډیورنډ سره ګډه پوله لري.

د برېښناد سره تاق بند، چې د سردار محمد داود خان د واکمنۍ پر مهال یې سروې شوې وه، چې که جوړ شي، شاوخوا ۲۵۰۰ میګاواټه برېښنا تولیدولی شي، په همدې ولسوالۍ کې دکونړ پر لوی سیند پروت دی.

۱۰- دانګام ولسوالي:

دا ولسوالي هم دمرکز اسعداباد ختیځ ته دډیورنډ کرښې ته څېرمه یوه غرنۍ ولسوالي ده، مساحت یې ۳۳۴ کیلو متره مربع ده، ۳۶ لوی واړه کلي لري، نفوس ۲۴۶۳۰ تنه اټکل شوی، او خلک یې زیات په کرنه او مالدارۍ بوخت دي.

۱۱-غازي اباد ولسوالي:

دغه ولسوالي داسعد اباد ختیځ ته پرته ده ، ۵۵ کلي لري او نفوس شاوخوا ۳۷۲۹۰ تنه ښودل شوی، خلک یې زیات په کرنه او مالدارۍ بوخت دي، چې مشواني ، ګجر او سالارزي قومونه پکې ژوند کوي، په غرییزو ساحو کې ځنګلونه هم لري.

۱۲-ناړۍ ولسوالي:

دا ولسوالي هم د مرکز اسعد اباد ختیځ ته پرته ده ، ۳۷۷ کیلومتره مربع مساحت لري ،نفوس شاوخوا ۴۷۷۶۵ تنه ښودل شوی او ۸۱ لوی او واړه کلي لري،خلک یې په کرنه اومالدارۍ بوخت دي،غرونه یې ټول دنښترو په ونو پوښل شوي، د ډیورنډ کرښې له چترال سره،دختیځ نورستان دکامدېش ولسوالۍ اود غازي اباد ولسوالۍ سره سرحدونه لري، ګجر،سالارزي،مشواني او کوهستاني قومونه پکې ژوند کوي.

۱۳-وټه پور ولسوالي:

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ولسوالي د مرکز اسعداباد شمال ته پرته ده، چې د پېچ درې
سیند په دوه برخو ویشلې، ۴۹ لوی او واړه کلي لري، نفوس یې
شاوخوا ۲۸۵۹۵ تنه ښودل شوی، د مانوګي ولسوالۍ او د نورستان د
مرکزي ولسوالۍ وانټ وایګل او مرکز اسعداباد سره سرحدونه لري .
د مناګي برېښنا کوټ بند، چې اوس منظور شوی، د پېچ درې پر سیند
په همدې ولسوالۍ کې جوړېږي ، چې دوه نیم میګاواټه برېښنا به
تولیدوي ، خلک یې په کرنه او مالدارۍ بوخت دي.

۱۴-مانوګي ولسوالي:

دا ولسوالي هم د مرکز اسعداباد شمال ته پرته ده، د نفوس او
مساحت له پلوه تر ټولو لویه ولسوالي ده، ۵۳۱ کیلومتره مربع
مساحت لري، نفوس یې شاوخوا ۷۶۷۸۵ تنه اټکل شوی ، دا هم یوه
غرنۍ ولسوالي ده او په غرونو کې یې د قیمتي ډبرو(بیروچ،کونزیټ
اوکمرین) کانونه شتون لري، ساپی قوم پکې ژوند کوي او خلک یې
دکانونو دکندلو سربیره په کرنه او مالدارۍ بوخت دي.

۱۵- چپه دره ولسوالي:

دا ولسوالي هم د مرکز اسعداباد شمال ته پرته ده ، چې ۲۲۹ کیلومتره
مربع مساحت لري ،۱۱۰ لوی او واړه کلي لري ،چې د وروستیو
معلوماتو له مخې یې نفوس شاوخوا ۴۷۶۰۵ زره ښودل شوی ، د
مرکزي نورستان واما ولسوالۍ او لغمان سره سرحدونه لري ، ساپی
قوم پکې ژوند کوي اود کونړ د قیمتي ډبرو(بیروچ ، کونزیټ او
دکمرینو) کانونه په کې دي، د ځایي چارواکو په وینا، په چپه دره
ولسوالۍ کې اوس هم د ۱۱۰۰ کانونو کې عملا کار روان دی،چې په
غیر فني توګه ویستل کېږي او پاکستان ته قاچاق کېږي، ددې
ولسوالۍ زیات خلک یې دمعدنونو په راویستلو بوخت دي.

۱٦-شلتن ولسوالۍ

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شلتن ولسوالۍ نوی په رسمیت پیژندل شوی مخکې د شیگل ولسوالۍ مربوط وه له همدې امله په اړه یې معلومات نشته

کونړ ولسوالیو نقشه

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

کونړ چوک

د کونړ ولایت درې

کونړ ولایت لویې او کوچنۍ درې لرې چې دلته یې د لویو درو یادونه کوم پیچ دره.چپه دره.مزار دره.دیوه گل دره.باډیل دره.شونکرۍ دره. اسمار دره.دانگام دره.اندراج دره.اډوال دره.نارۍ دره.مرورې دره. شیگل دره .او داسې نورې وړې درې شته

دمزار دره

کله چې دښېوې او اسلام پور دکلیو څخه داسلام پور دغاښې څخه ورتېر شو د نور گل کلی راځې چې د یوې درې په خوله کې پروت دی دا دره د مزار درې په نوم یادېږي.

د دېوگل دره

سم تلفظ یې دېوه گل دی،د درې ذکر د دې نوم وروسته بې مورده دی ځکه چې دا نوم له دیوه(روښنايي) او گل (دره) څخه ترکیب شوی چې مجموعي معنا یې نور او یا رڼا دره ده . د دېوه گل دره ډېره اوږده دره ده او د ځوکۍ کلي یې په خوله کې پروت دی او وروستی سرحد یې دېبچ درې، چپې درې او بیا واما ته رسیږي. صافیان دې درې ته پلار دره وایي. داځکه چې په کونړ کې د صافیانو (ساپیانو) د قوم لومړنی مرکز او استوگنځی بلل کېږي.
د کونړ ولایت کنډونه
د مالونو د ورلو راوړلو لارې ته کنډو وایی د کونړ کنډونه په لاندې

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډول دي مټی کنډو، شالي وولی کنډو، ناوه پاس کنډو،مروری کنډو،لیټیہ کنډو،بنشی کنډو او داسی نور کنډونه شته دی

د کونړ ولایت نومونه

کونړ دپخوانیو مؤرخینو په آثارو کي کنړ، کنیر، کهویس (Khoes)، کولو، کونړ، کونر او داسي نورو په نومونو راغلي دي. ، کونړ (kunar) په شکل له دوو کلمو څخه جوړ شوي دي چي (konarکونړ (کونړ نورستانیانو ورته کونړ وایه او په نورستاني لهجه یې معنا(دښوونه دره) یا زیتون دره ده. په دي نوم کې هم د نورو نورستاني کلمو او نومونو په شان چي په نورو ژبو کې یي(له)،(په) (ړ) اوښتلي بدلون راغلی دی او په کونړ یی شهرت پیدا کړی دی.

د کونړ ولایت جوړښت

کونړ ټول غرونو نیولی دی او په ځنګلونو پټ دی تاریخي اسنادو شواهد داسې ښائي چې ډیر پخوا د کنړ دره غرونو څخه نیولي ان دکونړ د سیند دغاړوپوري په ګڼو ځنګلونو پټه وه ، چي زیاتره بوټي يي، ښونان اوغوراخکي وو، د دي ډولونو د موجودیت د ثبوت د پاره به دا کافي وي چي وویل شي کله چي سلطان محمود غزنوي د لومړي ځل لپاره د اسلامي فتوحاتو په لړ کي د کونړ د دې درې په خوله کي د کابل له سیند څخه راپورې ووت د نور او قیرات په درویي حملي کولي نو یي د خپل لښکر سره دنجارانو، آهنګرانو، سنګ تراشانو اونور کسبګرانو ډلي هم را واخیستلي ترڅو چي د ځنګل ونې اوبوټي ووهي، تیري ماتي کړي او د خپل لښکر د پرمختګ لپاره لاره جوره کړي.

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کونړ د خلکو نژاد

د کونړ خلک غنم رنګه دي میانه ونه لري توري سترګي او تور ویښتان لري.

د کونړ د خلکو ژبه

کونړ ولایت هم دوه رسمي ژبي لري چي یوه پښتو او بله دري ده د کونړ خلک په پښتو ژبه خبري کوي [redacted] په کونړ

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

کی د پښتو ژبې سربیره نوری محلی ژبې هم شته چی له گوجری،
پشه یی، نورستانی او داسی نورو څخه عبارت دی.

د کونړ د خلکو قومونه

په کونړ کی بیلا بیل پښتانه قومونه ژوند کوی لکه:
الکوزي: الکوزي سربني پښتانه دي او د دانیو زیرک پورې اړه لري او
دکونړ په سر کاڼو کې وجود لري.

تر کاڼي: دا قبیله د سړبن په ټولنیز گروپ پورې اړه لري او په کونړ
کې شته دی.

سالارزي: سالارزي دپورتنی قبېلې یو ښاخ دی او دکونړ په لاندنیو
سیمو کې ژوند
کوي. دانگام ،اسمار،شنگړی ،شالی (شال)،ناړی ،بریکوټ ،دم
کلی ،نرنگ ،سرکاڼو ،گنجگل ،ټانگو ،شلتن،مروره ،اغذباغ،ساو ، ساوخو
ړ ،خوکی ، بارگام ،ازیرگل ،ډمبرو ،حصاره(ایساره) کرهاله،دونه یی .

خاښي خېل:خاښی خېل یا خوښي خېل د کونړ په ځینو ځایو کې
هستوگنه لري چې په یو روایت سره د میرزا الغبېگ په وخت کې
کونړ ته لېږدېدلي دي.

سرکاڼي: دا دالکوزیو یو ښاخ دی چې دکونړ په سر کاڼو کې او سیږي
او د نوم دمناسبت له مخې د سرکنډ کلی هم د دې قبیلې یو کلی دی

شینواري: د شیگل شینواري تقریباً ۳۰۰ کاله دمخه د ځینو عواملو له
کبله د سره کمر له خوا نه تللي دي او د شیگل ځمکه یې له نورو
قومونو څخه چې په هغه وخت کې کافران وو نیولې وه،شیگل ته د

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

شینوارو راتگ او د نورو قومونو څخه د شیګل نیول د شیخ بابا په مشرۍ چې اصلي نوم يې(ذکریا) دی تر سره شوې دی.

عبدالرحیم زي: دا قبیله د غلجیو په ټولنیز ګروپ کې شامله ده او د احمدزیو یو ښاخ دی او دکونړ په ښېوه کې اوسیږي.

لودین: دوی غرښتي پښتانه دي او په کونړ کې هستوګنه(استوګنه) لري.

ماموند: دوی د سړبن په ټولنیز ګروپ کې شمېرل کیږي او دښا خي خېلو(خا ښي خېلو) دترکاني په قبیلې پورې اړه لري.دوه ماموند وجود لري:لومړی ماموند(کاکازي)واړه ماموند دواړو ماموندو ځینې خېلونه په شلتن،دانګام او په وټه پور کې ژوند کوی.

مشواڼي:مشواڼي په اصل کې غرغښتي پښتانه دي، دوئ دکونړ په نارې،دانګام او اسمار کې اوسیږي.

ملکزي: په کونړ او دنرنګ په جار قلعه کې هستوګنه لري.

ملاګوري: سړبني پښتانه دي او د مومندو په ستري قبیلې پورې اړه لري ، د ملا ګورو کورني د درې په ملا ګورې او دنرنګ دکوټکې په کلي کې اوسیږي.

مومند: مومند دسړبن په ټولنیز ګروپ کې یوه ستره قبیله ده چې د کونړ د ولایت په اسد آباد ، خاص کونړ،سرکاڼو،نورګل او نرنګ کې اوسیږي.

یوسفزي: یوسفزي هم په کونړ کې هستوګنه لري او یو لوی پښتون ټبر دی.

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

بزرگخېل: بزرگخېل یوه لویه قبیله ده چې دکونړ په نرنگونو لکه بر نرنگ ، کوډو ، کره ماراو په یوه روایت سره په کوټکي او حکیم آباد(کولي گرام) او دخوکۍ په کلماني گې هستوگنه لري.

ساپې☺صافي) د زیاتره تاریخي اسنادو له مخې د ساپي قوم چې په کونړ کې مېشت دي یو لوی قوم شمېرل کیږي چې د کونړ (۶۵٪)خلک تشکیلوی دوی په لومړۍ سر کې د غوږې مرۍ څخه سره کمر ته رالېږدېدلي دي او بیا له دې ځایه د شونکړۍ له غاښې کونړ ته اوښتلي لومړۍ یې بهر آباد او بیایې له مجبوریته د کونړ سیند ښکته او پورته برخوته د هغو ځایونو دقومي قدرت په وجه نفوذ نه دی کړی له سیند څخه دېوگل ته راغلي او هلته استوگن شو او په دې پلار دره کې یې لوی مرکزیت پیدا کړ او بیا د مزار درې،بادېل درې او دېېچ درې له سرونو څخه د درو دخولو پورې را خپاره شول.د ځینو کتابونو له نظره صافیان د اسپه له کورنۍ څخه دی ځکه ورته صافیان وایی

سادات

په کونړ کې زیات شمېر د سیدانو کورنۍ موجودې دي ، د دې سیدانو عمومي لوۍ کلی پشت دی چې سید محمود پاچا هم دلته اوسېده ، په دې برسېره د کونړ په ځینو نورو سیمو لکه شال،بر نرنگ،شین کورک،دو شاخېلو،یارگل،خاص کونړ،کوز نرنگ او نورو ځایونو کې هم د سیدانو (پاچاهانو)کورنۍ موجودې دي.

موسیٰ خېل:موسیٰ خېل هم په کونړ کې اوسېږي.
گوجر :گوجر هم په کونړ کې اوسیږی
د کونړ د خلکو خواره
Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کونړ د کليو خلک غنم، وريجی، جوار ډیر کاروی او د غرونو خلک جوار، غنم، وربشی، رډنو، ځنگلی میوو او دانو څخه کار اخلی شوده، ماسته، کرت، چکه، شړومبی، کوچ او غوړی هوارو سیمو کې لږ کارول کيږې خو بانډو کې ډیر کارول کیږي د غرنیو سیمو څخه خريږې(کوځي)،انګور کچالو انار شنیکرورې بادام املوک شفتالو زردالو الوچې توت ګورګورې زیتون مرخنۍ غوزان پرګي ځمکنی توت ممانې او ګیلاس تر لاسه کیږي چې د بانډو د اوسیدونکو خواړه جوړوی د سبو خواړه بوټي لکه سیزونی سارمی شلخی خيزې او داسې نور دی چې خلک یی د سبو په ډول کاروي.

دکونړ دودونه

په عمومي ډول په کونړ کې ډېر غوره دودونه شته دی چې د نړۍ په نورو قومونو کې يې سارى نه ليدل کېږې او زموږ دهېواد يوه وتلې بېلګه ګڼل کېږي چې له دې جملې څخه جرګه،تره،ځلی،نرخونه،چیغه،ننواتې،ناغه،مېلمه پالنه، د ولور نه اخيستل د جومات او ملا رواجونه او داسې نور د خورا ستاينې وړ دي.

د کونړ ولايت اقليم

کونړ ولايت مديترانې اقليم لرى له اورې ګرم او له ژمی يخ وی کونړ ولايت ته په ژمی کی د سايبريا سړې څپې رانوځی له همدې امله په ژمی کی په جګو ساحو کی د واورى لامل ګرځی د کونړ سيند د کونړ په اقليم د پام وړ اغيزه کړې ده .

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کونړ ولایت غرونه

د کونړ ولایت غرونه په لاندې ډول دي: کونډ غر، لنډلام غر، کټار غر، کانټه واټ غر، ترمت غر، الیک غر، کوړنګل غر، شوریک غر، ایله ځي غر، شهبازي غر او داسې نور غرونه شته دي .

د کونړ ولایت ځنګلونه

د کونړ ځنګلونو د کونړ ۹۰٪غرونه نیولې دي چې د ځنګلونو پراخوالیتقریباً(۱۹٤۰۰)هکټاره دي کونړ کې د څیړي، نښترو څوډوله، جلغوزی، ټیټاقی، ممانې، شیرون، ګورګوری، خوږچ، غوریجی، ختریز، ورغشته.شنی، غرنی بادام.انار.انګور.غوراخکی، غوزان، بررې او داسې نورو ونو ځنګلونه شته دی چې نه یواځې کونړ ته یې ښکلا وربښلی بلکې د سیلابونو مخنیوی هم کوي له لرګو یې خلک په سوځولو کې هم کار اخلې دي لرګو په نړیواله سطحه شهرت موندلي او خلک یې په چارتراش لرګو پیژني دا لرګي چې خورا زیات مشهور دي د بې امنیتی له امله د افغانستان ګاونډي هیواد پاکستان ته په قاچاق وړل کیږي افغان حکومت یې د مخنیوي لپاره په کونړ ولایت کې یوه فابریکه جوړه کړې چې د لرګو څخه ډول ډول شیان جوړوي.

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کونړ سیند

د کونړ سیند د امو سیند څخه وروسته په افغانستان کی دوهم مقام لری دا سیند د ختیځ هندوکش په سویل کې د بروغیل غاښی د (٤٠٠٠) متره لوړوالې څخه سرچینه اخلی او د کامې په ثمرخیلو کې د کابل سیند سره یوځای کیږی دا سیند د کابل سیند پوری تقریباً (٢٧٠)میله اوږدوالې لری دا سیند په تاریخي اسنادو کې د [راسا] په نوم شهرت لری دې سیند د کونړ په اقلیم د پام وړ اغیز کړی ده په کرنه او د سیمی په خروبولو کې تری کار اخیستل کیږي په کونړ سیند

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

کی سره زر هم شته چی زرکشان یی ترې راوباسي د دې سیند لوی مرستیالان د پیچ سیند او د لنډي سیند مرستیالان دی د کونړ سیند باندی د برښنا (۳) بندونه جوړېږی (۱) سره تاق بند چی(۲۵۰۰) میګا واټه برښنا تولیدوی (۲) مناګی برښنا بند (۲،۵)میګا واټه بریښنا تولیدوی (۳) ځاګی برښنا بند له دی ځخه د ځاګی برښنا بند په کار پیل کړی دی او ښار ته برښنا ورکوی د مناګی برښنا بند هم جوړ شوی خو تر اوسه د سره تاق بند په جوړولو کار نه دی پیل شوی.دا چی د کونړ سیند په زیات رفتار سره مخ په ښکته روان دی د کښتۍ چلولو لپاره مناسب نه دی

د کونړخلک زیاتره د چینی اوبو ځخه کار اخلی خو په هوارو ساحو کی خلک له کوهیانو ځخه کار اخلی .

پیچ دری سیند

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

کونړ سیند

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

کونړ سیند

د کونړ لویی لارې

دکونړ تر جلال اباد لوی سرک کونړ نورستان سرک او نورو ولسوالیو ته پاخه سرکونه تللي دي.

د کونړ په سیند پلونه

د کونړ او پیچ سیندونو باندی پلونه جوړ شوي دي په (۱۳۹۳)کال کې د پلونو شمیر ۱۱ ته رسیده .

د کونړ طبیعی زیرمی

کونړ ولایت طبیعی زیرمی هم لري چې له هغې څخه په چپه دره او باډیل مانوکی شنکرې کې کاني زیرمی دي په باډیل کی زمرد او چپه دره مانوکي کې: بیروچ، کونزیټ، کمرین شتون لری د ځایی چارواکو په وینا چپه دره کې په (۱۱۰۰) کانونو کې په غیري قانوني ډول کار روان دی او له بی امنیتی له امله په قاچاق ډول ویستل کیږی .

د کونړ ولایت ستراتیژیک موقعیت

کونړ ولایت خورا زیات ستراتیژیک موقعیت لری د کونړ ولایت نورستان او ننګرهار سره نښلوی د نواپاس لاره چی کونړ او پاکستان سره نښلوی د اسعداباد موقعیت چی د ټولو ولسوالو ورته په اسانه راتګ کیږی .

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کونړ کې اقتصادي فعالیتونه

داویدنې صنعت

په کونړ کې که څه هم وړې زیاتې استحصالېدای شي خو بیا هم د وړیو څخه ډېره کمه ګټه اخیستل کېږي، معمولاً وړین کالي چې په غرنیو سیمو کې زیات رواج لري جوړېږي د دې خبرې علت دا دی چې په دغو سیمو کې ساړه زیات او له بلې خوا نه د هغو د اوسیدونکو تګ راتګ تل په ځنګلونو کې وي او وړین کالي د ونو او بو ټو د څانګو سره د نښتلو په وخت کې زیات مقاومت لري په دې سیمو کې د پسه وړۍ دلاسونو په واسطه (لاسي څرخۍ)ریشي چې د ریشولو په کار کې ښځې زیاته برخه اخلي او خاص مهارت لري کله چې وړۍ وربشل شي نو بیا په خپل لاس جوړو شوو ساده دستګاه ګانوکې ترې تکه جوړوي او د استحصال شوي ټوټې څخه د هغو د تارونو د نري توب او پنډوالي په اعتبار مخصوص کالي لکه:
کورتۍ،شړۍ،پکول،صافي واله
خولۍ،کوڅۍ،پاپیچی،شوقه،څړۍ،ټغرې،لمڅۍ،،دباروړلو دپاره وریۍ،جوالونه،غوندي او داسې نور ترېنه تیاروي. همدارنګې په کونړ کې په تېره بیا د کونړ د ناوې په ښکتنیو سیمو کې د پنبې کرل زیات رواج درلود یا لري.خو پخوا چې دمحلي صنعت له مخې د خلکو جامې عموماً له خامتا(کرباس) څخه وې نو دا وه چې پنبه زیاته کرل کېدله د ژمي په موسم کې چې له یوې خوا د منې د حاصلاتو له جملې څخه پنبه هم وه او له بلې خوانه شپې به اوږدې وې، دکورنیو ښځو به په خپلو لاسونو تر حلاجۍ او ندافۍ وروسته په لاسي څرخو هغه ریشلې او جو لاګانو به د ماکو په دستګاه خامتا اوبدله او

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا یې څادر ، پټکي او کالي ورځینې تیارول اوس وخت کی د کونړ
پکولونه په افغانستان کی زیات مشهور دی.

کونړ ولایت او تعلیم

کونړ ولایت خلک زیاتره تعلیم لری په کونړ کی زیات شمیر ښوونځی
شته د کونړ ښوونځی په ابتدایه متوسطه او لیسو ویشل شوی دی
چې هلکان او انجونی په کې زده کړی کوی د کونړ مرکزی لیسې د
هلکانو لپاره عمراخان لیسه او د انجونو لپاره بی بی فاطمی لیسه ده
د کونړ ټول ښوونځي فعاله دی د کونړ مشهوری لیسې عبارت دی
له:عمراخان عالی لیسه، بی بی فاطمی د انجونو لیسه، جمعیت
اسلامی عالی لیسه، کبیر ستوری عالی لیسه او الزهور خصوصی
لیسه ده په کونړ کی سید جمالدین افغان پوهنتون هم شته چی په
بیلا بیلو څانګو کی د افغانستان له ټولو ولایتونو په کی محصلین زده
کړی کوی خو په کونړ کی طب او انجینری او داسی نور د لوړی سوي
پوهنتونونه نشته.

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سید جمالدین پوهنتون

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سید جمالدین پوهنتون

دکونړعلمي کادران

کونړ ولایت د علم ټاټوبی دی چی زیات شمیر علمي کادران یې ټولنې ته وړاندي کړي له هغې ځخه سید جمالدین افغان، سید شمس الدین مجروح، سید بهاالدین مجروح، مستوره شال او داسی نور د یادوني وړ دي .

د کونړ د سیل ځایونه

کونړ ولایت د تفریح لپاره هم ښکلي ځایونه لري چی له هغې ځخه دانګام ولسوالۍ، شیګل ولسوالۍ او نواپاس زیات مشهور دی او د بیلابیلو ولایتونو ورته خلک راځي .

د کونړ د سیل ځایونو عکسونه

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

کونړ شیکل

کونړ شیکل

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

کونړ شیګل

کونړ دانګام

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

کونړ دانګام

کونړ دانګام

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

کونړ دانګام

کونړ دانګام

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

د داود خان په لاس کینول شوی ونه

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

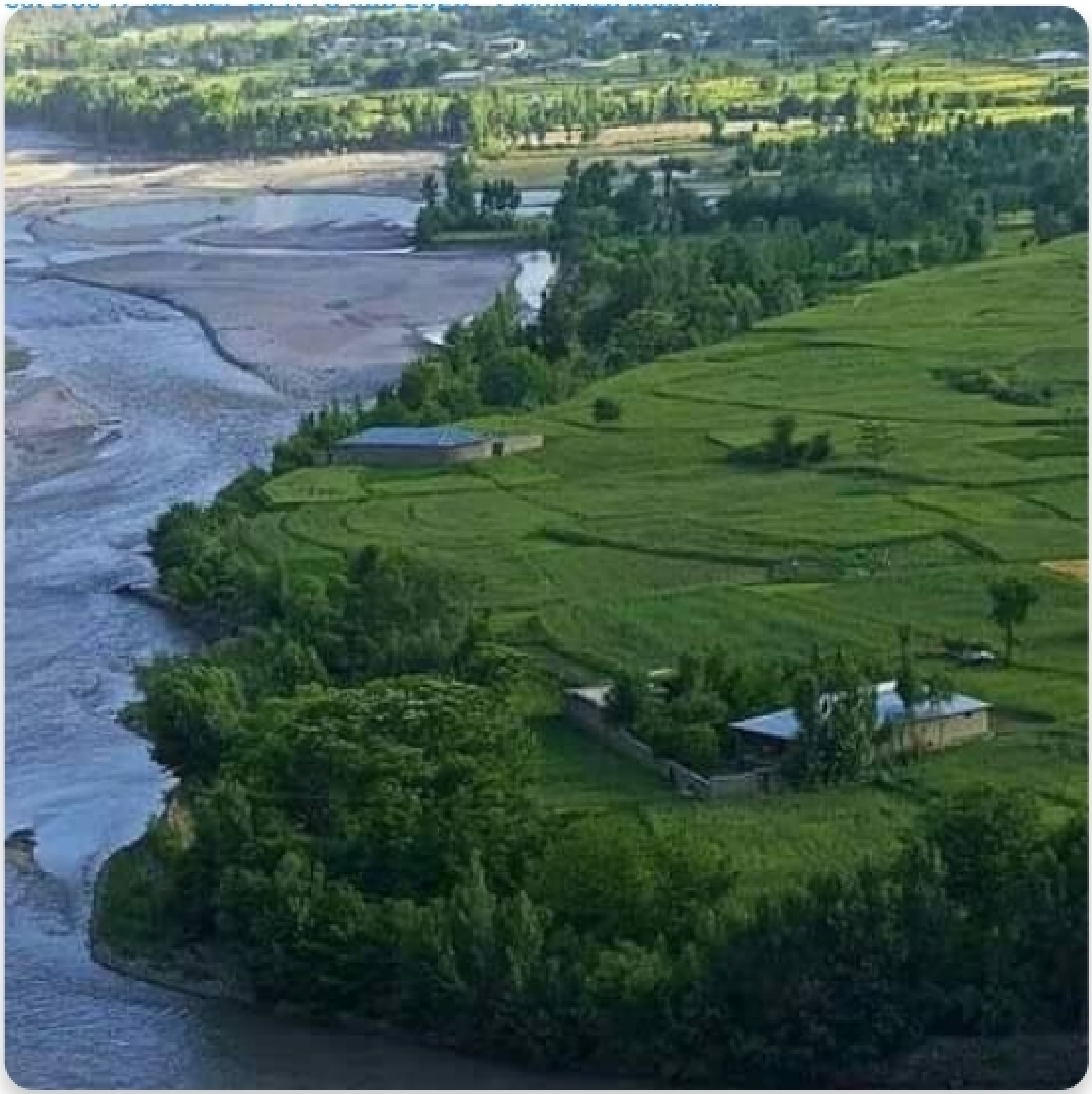

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

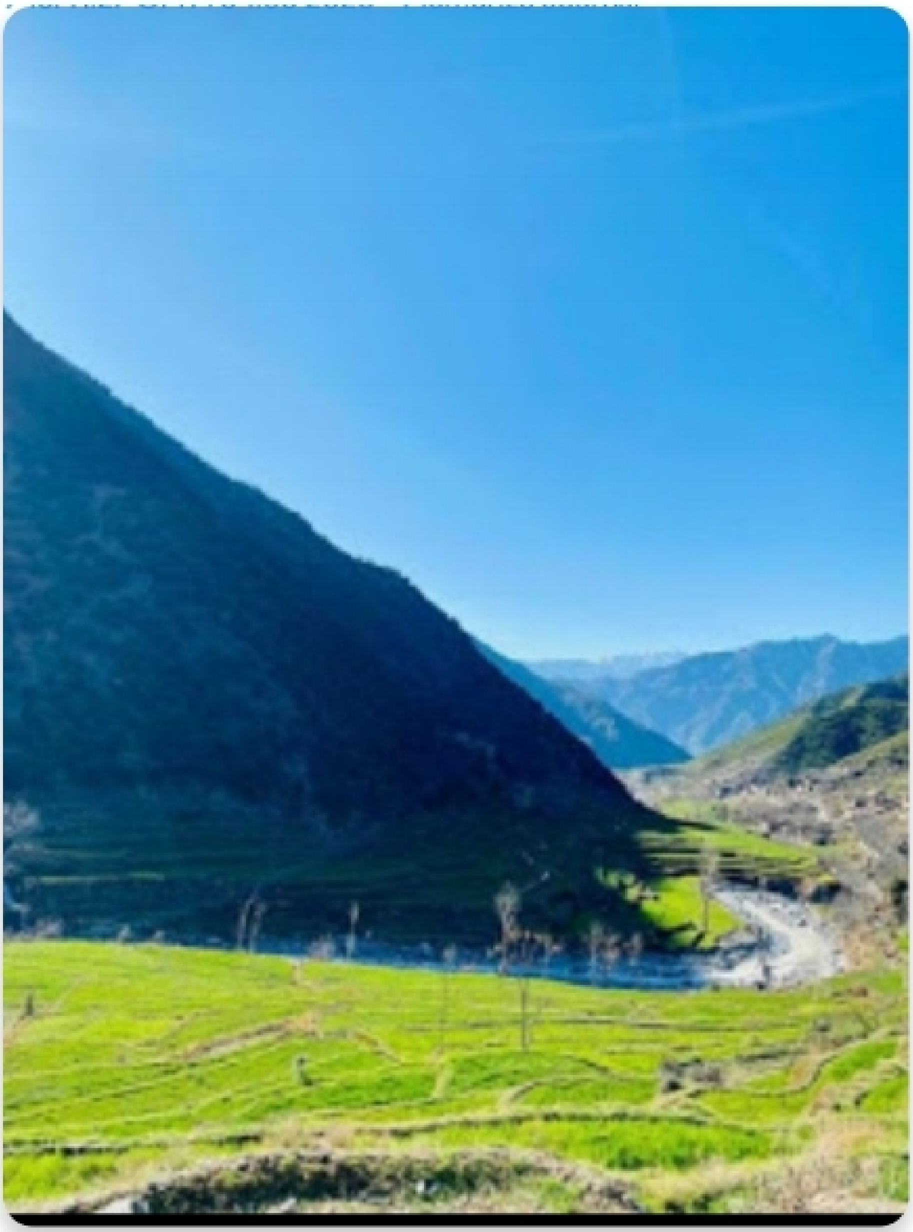

امنیتي حالات

دهېوادونو په تاریخ کې هغه سیمې د ولسونو او ځواکونو د پوره پاملرنې وړ گرځېدلې دي چې د نورو سیمو په پرتله د هغوی جغرافیوي او سوق الجیشي موقعیت د یو شمېر مشخصاتو له پلوه د وتلي فوقاالعاده اهمیت درلودونکي وي. زموږ په گران هېواد کې هم کومې سیمې چې د جغرافیوي،اقتصادي، فرهنگي او سوق الجیشي ممتاز اهمیت څخه برخورداري دي هلته زموږ نیکونه راټول شوي

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلاگانې،کلي،ښارونه، حصارونه او کروندې يې آبادې کړي،قوي بناګانې يې تأسيس،تجارتي،مذهبي،علمي او کلتوري مرکزونه يې رامنځ ته کړي او مدنيتونه يې ايجاد کړي دي او د تاريخي دورو په اوږدو کې په تېره بيا د مسيحي دورې د لسيزې پېړۍ په شاو خوا کې چې تقريباً داسلامي دورې سره سمون لري له خوړو، ترخو، تودو، سړو، ژورو، ماتو او برباديو څخه ډک تاريخي خاطرات او يادونه لري.نو که د کونړ دې ډول موقعيت ته وګورو په ډېره وتلې توګه د دغسې ممتاز موقعيت لرونکی دی .خو په خاص ډول په تېرو څلور لسيزو کې چې کومې ناخوالې زمونږ په ګران هېواد او په اسلام او هېواد پاله خلکو راغلي او رواني دي نو کونړ(کونړونه)هم د دغو ناخوالو او بر باديو څخه په امن کې نه وو او نه دی.د افغانستان ۴۰ کلنی جګړې په کونړ کی هم ډېر زيانونه اړولی دی نه يواځی د افغانستان جګړې بلکی د کونړ په سرحدي ولسواليو باندی د پاکستان لخوا توغوندی غورځول کيږي چې د مالې زيانونو سربيره يی ځانې زيانونه هم اړولې دي خو تر دي دمه افغان حکومت په دي برخه کی د پاکستان سره رسمي خبری نه دي کړي په دی وروستيو کی کونړ د داعش ډلی په مرکز واوښت او د طالبانو سره په جګړه اخته شو که څه هم داعش ډلی ماته وخوړه خو کونړ کی زياتی جګړې وشوی او کونړ د نامنی تر اخری سرحده ورسيده افغان حکومت زيات کلی بمبار کړل او داعش ډلی غړي تسليميدو ته مجبور شول.

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

کونړ دانګام

کونړ دانګام

تاریخي ځایونه

استحکامي کلا ګانې

دکونړاوسیدونکي د خپلو مېشته کېدو له وخته راهیسې لکه د هېواد دنورو قومونو او قبیلو غوندې همېشه په دې فکر کې وو،چې سیمې

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یوه داسې محل یا ځای کې دځېلې هستوګنې لپاره کلي اوکلاوې آبادې کړې چې دجغرافیوي موقعیت له مخې باید د لاندنیو مشخصاتو درلودونکي وي:

سیمې په داسې یو محل کې واقع وي چې په شاوخواسیمو باندې د یوې حاکمې نقطې حیثیت ولرې.

داستحکامې پوخوالي له مخې پوره طبیعي عوارض ولرې،یعنې په جګو غونډیو او ځایونو پرتې وي او په ډېر محدود جنګي قدرت یې دفاع کېدله او دپردیو حملې پرې دومره مؤثرې تمامې نه شي.

معمولاً دکلاګانو موقعیت دځلور لارو، درې لارو د تلاقي په نقطو کې او یا د عمومي لارو پر سر وي.

داوبو رسولو منابع لکه سیندونه او چینې ورته نژدې وي او یا په دننه کې هم داوبو دغه منابع ولرلاي شي.

دهغو د ودانولو په چارو کې تر ممکنه حده پورې د ساختماني موادو اکمال ډېرې ستونزې ونه لري که دکونړدپخوانیوکلاګانو جوړښت ته وکتل شي تر ډېره حده پورې دجغرافیایوي موقعیت په اعتبار پکې پورتني ښېګې په نظر کې نیول شوي دي.

۱) دچغان غونډۍ)

د چغان غونډۍ کلا چې معمولاً ورته د چغان غونډۍ وایي له پخوا زمانې نه تر اوسه پورې دیوې کلکې دفاعي کلا ، د کشف او ترصد د پاره ډېر مناسب محل ګڼل کیږي چې شاوخوا سیمې ترې په ډېرې آسانۍ سره تر کنترول لاندې نیول کېدای شي. د چغان غونډۍ د

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسمار او پېچ د درې او دکونړ دښکتنۍ برخې د تلاقي او د لوی سیند او پېچ سیند دیو ځای کېدو په برخه کې موقعیت لري.

د چغان غونډۍ دلاندې چې یو وخت د نیسا ښار موقعیت درلود او یا ننگر ښار هم دلته پروت وو دلاوضاحت لپاره دغه غونډۍ ددمکلي مخامخ دکرهالي شمال شرق خواته دغره دلمنې په یوه جگه غونډۍ جوړه شوې ده.دا کلا او محل هغه وخت په چغان غونډې ونومول شوه چې دلته په دې سیمه کې دچغانیانو حکمراني وه،او دچنگېز داولادې دچغتایانو په وخت کې د دې ځاي دتسمیې د وجه په نسبت، دومره مستنده نه ښکاري اوامکان لري چې په چغسرای (اسعداباد) د دمکلي اړول به د چغانیانو په وخت صورت موندلی وي نه د چغان غونډۍ،ځکه چغانیان له جغتایانو څخه بل څوک وو.

دکلوم کلا

دکلوم کلا چې دکولم،کالم،کلم او دقلوم په نوم هم یاده شوې ده دمرکزي نورستان د پېچ درې په وروستۍ برخه کې پوشال،رمگل او مندوگل ته نژدې په ناجل کې دغره په جگه څوکه باندې له تیږو څخه جوړه شوې ده چې ډېره محکمه کلا ده.په تاریخي اسنادو کې چې د دې کلا څخه یادونه شوې ده هغه دامیر تیمور او دامیر عبدالرحمن د هغو لښکرکشیو د واقعاتو بیان دی چې په نورستان یې کړي دي.گوډ تیمور کله چې د کتور په درو کې لښکر کشي وکړه او هغه کلا یې له ډېرو ستونزو اوقربانیو ورکولو وروسته فتحه کړه نو دخپلې فتحې په یاد یې هلته یو یادگار پرېښود دغه یادگار دکلوم دکتیبې په نوم یادیږي.

دپیار کلا

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپيار كلا چې د لويديز نورستان ژونيا ته نژدې يې موقعيت درلود د كتور د نورستانيانو د پخو كلاگانو څخه يوه كلا ده چې د هغې د تسخيرولو واقعه داسې بيان شوې ده، "كله چې د امير عبدالرحمن خان په دوره كې په كونړ كې دپوځي سوقياتو په ترڅ كې سپهسالار غلام حيدر خان څرخي ته امر وشو چې نورستان ونيسي نو د لغمان حاکم اولياقل چې دپيار د خلكو په تنبيه كولو اخته وو دجگړې نيت وكړ. د سراج التواريخ په قول په ۳۲ دقيقو(دسرعت عمل څخه مراد دی) په موده كې يې د كافرانو قوت مات كړاو ځينو يې غرونو ته پناه يووړله او له دې جملې څخه ۱۸۰ تنه چې د پيار په كلا كې يې ځای نيولی ؤ كلا بند كړل ، دوه شپې او ورځې كلا محاصره وه او كله چې ورته د اولياقل په امر اور واچول شو وسوزول شوه او كلا ونيول شوه."

دكټبار كلا

دا كلا د كتر كلا په نوم چې د كتر يا كتور د قبيلې پورې مربوط ده د يوې كورنۍ ځای وو او بل تاريخي نوم يې (پرېچ ورن ديش) دی او په بر چغسرای كې يوه ډېره ټينگه او لوړه كلا وه،چې دشامير كوټ شمال لويديځ خوا ته ديوه غره په لمن كې كې تر كتر (كتور) او گمبير راښكته موقعيت لري. زموږ د پخوانيو خلكو له خولې چې نقل يې كاوه ، د دغه كلا خلک ډېر سخت كافران وو ډېر سنگدله او بېرحمه خلک وو كله چې دهغوی دمسلمان كولو په مقصد لښكر جوړ شو په دې لښكر كې د نرنگ خلک هم شامل وو، خو د كلا د كافرانو لخوا د ډېر سخت مقاومت سره مخامخ شول او هېڅا نه شو كولای چې كلا ته ور وخېژي، دا ځكه چې هغوی پرې له پاسه تيږې راغورځولې تر څو چې په يوه ډول جنگي تكتک سره وروختل او كلا ته يې اور

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

واچوه او دا چې د کلا په ساختمان کې زیاتره لرگي کارول شوي وو
نو کلا په آسانۍ سره اور واخیست او دکتبار کافران غرونو ته وختل.

د کونړ ولایت مشهور ځایونه

کونړ ولایت هم مشهور ځایونه لری چی د افغانستان په سطحه مشهور دی او عبارت دی د دمکلی، کرهاله، نواپاس، باېیل، نواباداو داسی نور.

کونړ د تاریخ په اوږدو کې

کونړ د تاریخ په دورو کې هم ډیری کارنامی تر شا پریښی له هغی څخه سکندر مقدونی د کونړ په اسمار کی ټپی شو دویم کله چې د تیمور بریدونه په افغانستان جاری و د کونړ په پیچ دره کی یوه سیمه یزه واکمنی وه چې مشر یی سلطان پکهل وودا سیمه یزه واکمنې په کال(۸۰۰) هجری یا (۱۳۹۷) میلادی کې وه او دا واکمنۍ د شینوارو کونړ سوات او باجوړ په غرو کی د هزاره تر ضلع او کشمیر پوری محدوده وه دا واکمنۍ تر ۹۱۰هجری کال پوری دوام وکړ د دی کورنۍ مشهور واکمن شیخ آدم وو چی په [ملی] مشهور وو ددی کورنۍ اخرنې واکمن طاووس خان وو دریم کونړیانو د ازادی په جگړه کی هم د میر زمان خان په مشری د انګریزانو سره زیاتی جگړی وکړی سید جمالدین هم د اسلامۍ نړی د یووالې لپاره ډیری هڅی وکړی.

د کونړ تاریخي ځایونه

کونړ ډیر تاریخي ځایونه لری لکه کولو ساپنګ (وستل کلا) اندراک ښار، سآمول ښار، اندر لچک ښار، نیسا ښار، کونړ ښار، ننګر ښار، چغه

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرای ښار(دم کلی)،اسپین ښار ، چغان ښار، او داسی نور د یادونې وړ دي

د نابغه ټاټوبی وپیژنه د کتاب پای

04/01/2021

تیروتنې په لاندې ادرس راواستوي

safi.idris1234@gmail.com

Sat Dec 19 18:41:27 GMT+04:30 2020 - Memorize Journal

Scanned with Fast Scan

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned with Fast Scan

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library